

ALGOT GOLDKUHL

* 4/3 1879 † 9/12 1957

ALGOT GOLDKUHL föddes i Växjö den 4 mars 1879, den yngste i en skara av 11 syskon. Föräldrarna voro den för sin tid framstående läkaren och medicine hedersdoktorn A. E. Goldkuhl och Ebba Jerving. Sonen Algot visade tidigt intresse för studier, han blev student på latinlinjen i Växjö 1898 och på reallinjen i Jönköping någon dag senare. Samma år inskrevs han vid Tekniska Högskolan och utexaminerades såsom bergsingenjör år 1901.

Sin första anställning fick han såsom biträdande gruvingenjör i Striberg åren 1902—1904. Här fann han sin första maka Maria Larsson dotter till den kände gruvingenjören Alarik Larsson. Under åren 1904—1907 var Goldkuhl gruvingenjör i Persberg och nedlade där ett intresserat arbete på införande av bormaskiner och modernisering i övrigt av gruvdriften. Han blev år 1907 gruvingenjör och verkställande direktör vid Nautanens Kopparfält och var 1908—1909 även verkställande direktör för AS Skandia Kobberverk. Nautanen var ett äventyrligt företag, som igångsatts utan tillräckligt omfattande undersökningar, och då driften måste nedläggas i samband med en ekonomisk

kris, förverkligade Goldkuhl en dröm, som han länge haft, och reste till Canada och USA på ett jernkontorsstipendium. I dessa länder hade han de följande åren ett flertal anställningar vid företag inom gruv- och byggnadsindustrien.

Han återkom till Sverige år 1914 och blev då platschef vid Nartorps gruvor i Östergötland. Dessa tillhörde Stora Långviks Gruv Aktiebolag, som ägdes av den tyska stålkoncernen Bochumer Verein och efter första världskriget av Vereinigte Stahlwerke. Från denna tidpunkt ägnade Goldkuhl ett hängivet intresse åt förvaltningen och utvecklingen av de tyska ägarnas gruvföretag i Sverige. Då Nartorps gruvor nedlades år 1928, blev Goldkuhl verkställande direktör och disponent för Stora Långviks Gruv Aktiebolag och bosatte sig vid Intrångets gruvor i Garpenberg. En av Goldkuhls gamla förmän vid Nartorp skrev med anledning av hans bortgång, »att han var en verksam, skicklig och fin man samt en alltid human och förstående chef». Under Nartorpstiden upplöstes Goldkuhls första äktenskap år 1921, och han ingick 1924 ett nytt äktenskap med medicine licentiaten Elsa Isberg, som avled redan 1928.

Chefskapet för Stora Långvik gav Goldkuhl vidgade möjligheter att utveckla sin ovanliga energi och initiativkraft. Men han hann ej uträtta så mycket, förrän den svåra depressionen i början av 1930-talet medförde, att driften vid gruvorna nästan fullständigt måste inställas. Algot Goldkuhl var ej den, som overksam avvaktade bättre tider, det var till stor del hans förtjänst, att omfattande vägbyggnadsarbeten igångsattes i Garpenberg, och tack vare dessa kunde han skaffa sysselsättning åt personalen vid gruvorna. Själv deltog han i stakandet av nya vägar och som ledare för vägbyggnadsarbeten både inom och utom länet. När sedan konjunkturerna åter svängde uppåt i mitten av 1930-talet vidtog den verksamaste perioden av Goldkuhls liv, då han satte in all sin förmåga på att tillfredsställa de tyska ägarnas malmbehov. I Intrånget ökades gruvdriftens kapacitet framför allt genom ett nytt schakt med Koepespel och skipuppföring. Anrikningsverket ombyggdes i flera etapper för uppnående av större produktion och bättre utbyten. Nya tjänstemanna- och arbetarbostäder uppfördes. Produktionen vid Intrånget ökades genom dessa åtgärder till omkring 80.000 ton styckemalm och slig per år. Undersökningsarbeten på större djup i Intrånget visade emellertid, att malmtillgångarna alltmera avtog mot

djupet, och detta förhållande hindrade en ytterligare produktionsökning där. Andra utvägar måste sökas. Nya gruvor upptogs, bland dem Askö gruvor i Österåkers socken (Södermanland), som utbyggdes för en sligproduktion av 20.000—30.000 ton per år. I Västanforsfältet inköptes Bäckgruvan m. fl. utmål, och drift igångsattes vid Bäckgruvan. Vidare inköptes aktierna i Skandinaviska Montan Industri Aktiebolaget, varigenom Nybergsfältet och andra gruvor i Norrstrakten förvärvades. Under några år bearbetades gamla varp vid Nybergsfältet, även undersökningsarbeten och gruvbrytning förekommo. Det visade sig dock, att malmtillgångarna där ej hade något större djupgående. Till sammans med Aktiebolaget Industrimetoder bildade Goldkuhl år 1941 Skandinaviska Gruvaktiebolaget, som blev ägare till Montanindustriaktiebolagets fyndigheter, Västanforsintresset och det av Industrimetoder ägda Vikersfältet.

År 1937 hade Goldkuhl genom ett köpeavtal med grosshandlare Ludvig Schmidts sterbhus förvärvat 16 st. utmål på Smålands Taberg. Dessa överlätos 1939 på det samma år bildade Aktiebolaget Smålands Taberg. Genom senare köp av 4 utmål och läggande av nya utmål utökades antalet utmål till 28 st. och omfattade därefter hela det stora malmberget med undantag för två obetydliga utmål. Goldkuhl betraktade förvärvet av Smålands Taberg och återupptagandet av driften där som sin kanske mest betydelsefulla bergsmannagärning. Han nedlade ett energiskt och framgångsrikt arbete för utvecklingen av gruvdriften. Malmen bröts de första åren i ett stort dagbrott sydväst om bergets södra topp och har därefter brutits genom s. k. kraterbrytning väster om uppfartsvägen till toppen. Från teknisk och ekonomisk synpunkt var denna planläggning av malmbrytningen otvivelaktigt den enda riktiga, men de iögonenfallande dagbrotten nära toppen framkallade oro för bergets fortsatta bestånd och gav upphov till en kampanj mot bolagets verksamhet från de lokala naturskyddsföreningarnas sida. I riksdagen väcktes motioner om Tabergs skyddande genom fridlysning eller statsinlösen. Ett preliminärt avtal om skydd för de från naturskyddssynpunkt viktigaste delarna av berget har träffats, men frågan har ännu ej fått sin slutgiltiga lösning.

Även genom sovring av gamla malmhaltiga varphögar på en mångfald ställen vid nedlagda gruvor i Bergslagen bidrog Goldkuhl till att öka malmproduktionen för de tyska verkens räkning.

Att vara företrädare för tyska intressen under det andra världskriget var ingalunda någon lätt uppgift. Algot Goldkuhl blev genom sin verksamhet starkt tyskvänlig, och han led av den tyskfiendliga inställning i Sverige, som framkallades genom Hitlerregimens våldförande av rättens principer och av dess ringaktning för människovärde och humanitet. Från sina tyska huvudmän åtnjöt han ett oinskränkt förtroende, och hans gärning var av dem högt uppskattad, han förvärvade också många goda och trofasta vänner bland framstående tyska bergsmän, som besökte hans företag.

Som chef var Goldkuhl fordrande, hans energi och framåtanda kom honom att ställa stora krav ej endast på sig själv utan även på sina medarbetare. Hans medfödda livlighet och rättframhet gjorde emellanåt, att han ej skrädde orden, då han läste lagen över en syndare, som ej varit honom till lags. Han var dock aldrig långsint, och hans underlydande kände, att de i honom hade ej blott en god chef utan även en vän, som ville deras bästa.

Det kan utan överdrift sägas, att Algot Goldkuhl var en sällsynt människa. Han besatt en ovanlig personlig charm, han var älskvärd, generös och humoristisk, konciliant och urban. Han var synnerligen intresserad av böcker, sökte ständigt hålla sig i nivå med framstegen inom sitt eget fack och att följa med den snabba utvecklingen på andra områden. Såsom bevis på hans flit och studieintresse må anföras, att han under de sista åren av sitt liv lärde sig spanska.

År 1934 gifte sig Algot Goldkuhl med Walborg Dahlström och var med henne förenad i ett lyckligt och harmoniskt äktenskap till sin levnads slut. Från chefsbostaden i Intrånget flyttade de år 1943 till Hedemora, där Goldkuhl inrett en förnämlig bostad med vackert läge vid Brunnsjön strax utanför staden. Algot Goldkuhl och hans maka samlade omkring sig en krets av trogna och tillgivna vänner, som alltid mottogos med enastående gästfrihet. Även in- och utländska besökande hos företaget mottogos med den största älskvärdhet och välvilja.

Goldkuhl kvarstod som disponent för Stora Långvik till 1943 och som verkställande direktör ytterligare ett år och var därefter styrelseordförande till 1947. Detta år blev han åter verkställande direktör under den period, då företaget stod under Flytkapitalbyråns administration fram till år 1950. Såsom verkställande direktör för Smålands

Taberg kvarstod Goldkuhl t. o. m. år 1952 och var därefter konsulterande till sin bortgång.

Algot Goldkuhl ägde tidigare en järnhälsa, men den hektiska verksamheten under krigsåren blev för mycket även för hans fysik och han ådrog sig ett hjärtlidande, som med åren förvärrades och till slut ändade hans liv.

Han gravsattes på Garpenbergs kyrkogård den 27 december 1957. Officianten Dr Sam Rönnegård framförde därvid en varm avskedshyllning, som då Garpenbergs sockens florbehängda fana sänktes över graven avslutades med orden »Farväl Algot Goldkuhl, bergsmannahövding, Garpenbergskarl, vår älskade broder och vän».

I Sancte Örjens Gille blev Goldkuhl medlem år 1941 och innehade sedan år 1947 den fjärde Länken.

Sancte Örjens Gilles Högtidsdag den 23 april 1958.

Halvar Löwenhielm.